

Stari geografski prikaz ludbreškog kraja

Kanonskim vizitacijama arhidakonata Komarnice iz 18. st. priložena je manuskriptna karta ludbreškog kraja koju je izradio Josip Antaver Štrigovljan, kapelan u Velikom Bukovcu, kod Ludbrega, 1790. godine. Unikat karte čuva se u Arhivu Zagrebačkog kaptola.¹

1. Antaver – neznani hrvatski kartograf

U ovcem međimurskom selu, na krajnjem sjeverozapadu Hrvatske, rodio se 9. siječnja 1758. godine Josip Antaver. Klasičnu gimnaziju je završio u Nagykanizsi (Nadkaniži), a filozofiju i teologiju u Beču.

Godine 1787. – u tridesetoj godini života – službuje kao kapelan u bukovečkoj župi. Upravo u Velikom Bukovcu Antaver je izradio svoju manuskriptnu kartu. Relativno mlad postao je godine 1794. župnik u Kraljevcu na Sutli, u Hrvatskom zagorju, gdje je župnikovao punih šest godina. Kao župnik premješten je 1800. godine u Svetu Mariju, u Međimurje. Bio je to dolazak u neposrednu blizinu bukovečke župe, gdje je na usponu svojih mladih godina život stvorio svoje kapitalno djelo. Čini se po svemu da je Josip Antaver obolio godine 1819. i postao nesposoban za vršenje župničkih poslova.

Josip Antaver umro je u 68. godini života, ali je ostala njegovo djelo ostala je njegova karta ludbreškog kraja kao trajni njegov prilog hrvatskoj kulturi i znanosti.

2. Izgled manuskripta

Antaverov manuskript, veličine 54 x 41 cm, ima legendu sa subjektivnim prikazom topografskih znakova.

Grafička izradba karte izvedena je tušem, a sama karta je kolorirana u nekoliko akvarelnih tonova za lakše raspoznavanje i uočavanje teritorija pojedinih župa.

3. Teritorij manuskripta

S obzirom na to da je njegova karta prvenstveno karta jednoga crkvenog administrativnog područja, potrebno je i o tome kazati koju.

Komarnički (podravski) arhidakonata podijeljen je 1788. godine na dva manja crkveno-upravna područja ili distrikta. Granica između zapadnog distrikta sa sjedištem u Ludbregu i istočnog bila je u isti mah i dio granice između Banske Hrvatske (tzv. Provincijala) i Vojne krajine.

Upravo zapadni distrikt (Districtus Provinciali) i jest predmet Antaverova manuskripta. Godine 1788. na tom području bilo je devet župa: jalžabetska, martijanska, đurđanska, ludbreška, bukovečka, kuzminska, imbriovečka, ivanečka i koprivnička. Naredne godine osnovane su rasijska i đelekovečka župa.

4. Oblici tla prikazanog teritorija

Pretežan dio teritorija prikazanog na karti zaprema podravska nizina, a na krajnjem južnom dijelu su brdoviti predjeli: dio Topličke gore, sjeverni ogranci Kalnika i sjeverozapadni dio Bilogore. Simboličkim prikazom brdovitih predjela konfiguracija tla nije dobivena. Lubel Mons ili Lubel-breg jedini je oronim (naziv brda) na Antaverovoj karti.

5. Vodeni tokovi ludbreškog kraja u ogledalu manuskripta

Antaverov prikaz rijeke Drave, brojnih njenih rukava i otoka tako je precizan da djeluje frapantno. Upravo na obradi dravskih meandara pokazao se Antaver kao izvrstan poznavalac Drave, njegove domaće rijeke.

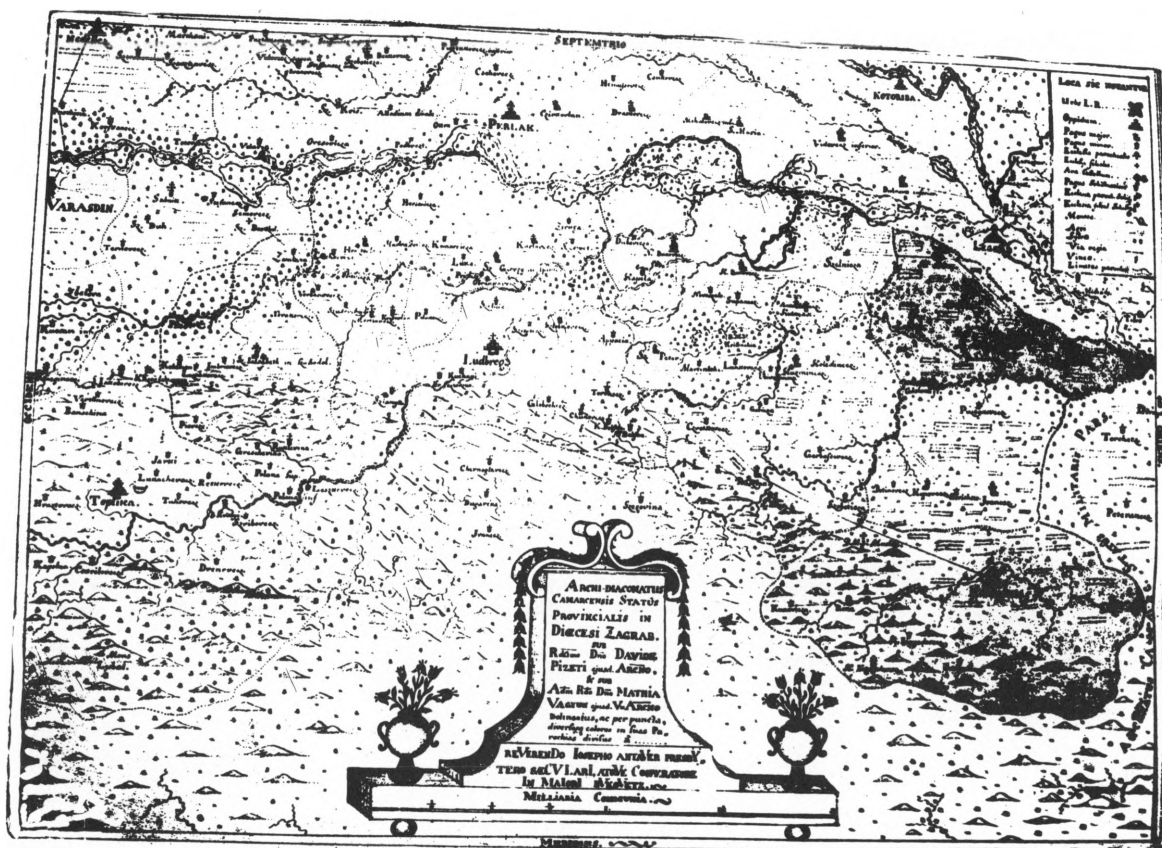
Poslije Drave glavni vodeni tokovi područja manuskripta jesu rječice Bednja i Plitvica, desne pritoke Drave.

Gotovo svi čuveni kartografi 17. i 18. stoljeća pogrešno su na svojim kartama prikazivali Plitvicu kao pritoču Bednje. (Izuzetak od toga su samo flamanski geograf Gerhard Kremer, poznatiji pod pseudonimom Gerhardus Mercator, i to 1630. godine i švicarski slikar i bakrorezac Matthäus Merian godine 1677.)

Josip Antaver bio je upravo taj kartograf koji je točan Mercatorov i Merianov prikaz toka Bednje i Plitvice upotpunio, prikazavši u tančine na svojoj karti i njihov meandričan put.

Segovina i Gliboki oveci su potoci koji protječu ludbreškim krajem. Segovina se kao »fluvio Zeguna« spominje u povijesnim izvorima 1253. godine, a Globoka, odnosno Gliboki potok, kao »fluvio Rassinia« navedena je godine 1259.

Potok Segovina izvire ispod Riječkih Krča, nedaleko od Duge Rijeke. Južno od Antolovca i Kutnjaka i dalje od tih mjesta ima novo ime – Bednica, a od sela Zablata i treće ime, Prudnica, pod kojim i uvire u Dravu.

Antaverov manuskript ludbreškog kraja iz 1790. godine

(Na suvremenim kartama Segovina nije prikazana kao pritoka Drave.)

Antaverov potok Globoka, odnosno Gliboki, ili srednjovjekovna Rassinia, izvire pod brdom Kamenjakom u Kalničkom masivu i kod sela Ivanca Ludbreškog prima pritoku potocić Grabulin. Na geodetskoj mapi iz godine 1859. Gliboki, do njegova susreta s Grabulinom, označen je kao potok Petkovec.

Potok Kazinščak, kod Marijanca, Antaver je na manuskriptu ucrtao, ali ga nije imenovao, a to je prava šteta, jer je upravo Kazinščak bio stoljetni potok međaš između Križevačke i Varaždinske županije na području ludbreške Podravine. (Sada taj potok više ne postoji). Antaver je označio na karti potocić Crnc (kod. Sv. Petra), no nije ga imenovao.

6. Fizionomija pejzaža ludbreškog kraja u svjetlu manuskripta

a) **Šumski pokrov.** Dovoljno je letimično pogledati Antaverovu kartu da se na području ludbreškog kraja uoče tri ogromna šumska kompleksa: šumski predio između Plitvice i Drave, predio između Bednje i Plitvice

(između Slokovca i Seseva) i šuma Krisenchia (Križančija), sjeverno od Martinića i Lunjkovca.

Sjeverozapadno od Plitvice do Drave, samo na području kat. općine Hrastovljan, posjedovao je martijanski feudalac barun Đuro Rauch 1859. godine – dakle poslije ukinuća kmetstva – još uvijek 833 kat. jutra zemlje. Više od polovine tog posjeda (509 jutara) bile su šume, i to u Starom lugu 170 jutara, u Velikoj sjenokoši 163 jutara, u Gornjem lugu 157 jutara, u Pustom zidu 13 i u Podbelu 6 kat. jutara. Sve to uvjerljivo dokazuje da je Antaverov prikaz tih šumskih predjela na manuskriptu sasvim pouzdan.

Između Bednje i Plitvice, u Gornjaku i Dolenščaku, posjed ludbreškog vlastelina grofa Filipa Batthyanya iznosio je je godine 1859. ukupno 558 jutara. Pod hrastovim šumama bilo je 8/9 te površine, odnosno 493 jutra. Ta stoljetna šuma sasvim je posječena 1895. i, prerađena u željezničke pragove, prodana u Italiju. I Batthyanyevu šumu Lasno u rudini Kroglice, istočno od Ludbrega, u površini od 100 jutara prikazao je Antaver na svojoj karti. Označio je i šumu veličine 258 jutara u Poljanskom lugu na desnoj obali Plitvice, sjeverno od Križovljana, koja bijaše također posjed ludbreškog vlastelina.

Suma Križančija, koju Antaver naziva Križenčija, nalazila se (1859.) na području kat. općine Sv. Petar. Cjelokupna površina rudine Križančije iznosila je 1171 jutro. Na livade i pašnjake otpadalo je samo 20 jutara, a sve ostalo, 1151 jutro, bilo je pošumljeno. Godine 1859. grofica Elizabeta Drašković iz Vel. Bukovca posjedovala je u Križančiji 1055 jutara, a zemljišna zajednica Sv. Petar 96 jutara te prostrane šume.²

Antaverovu kartu s pravom smatram vjernom slikom faktičkog stanja šuma ludbreškog kraja na prijelazu dvaju stoljeća.

b) Agrarni pejzaž. Društveni odnosi u ludbreškom kraju imali su sredinom 18. st. i svoj lokalni kolorit. Sav teritorij bio je isprepleten feudalnim veleposjedima i brojim manjim feudalnim i alodijalnim dobrima. Najmoćniji feudalac bio je grof Karlo Batthyány, ludbreški vlastelin. U njegovu posjedu bilo je 21 selo. Na bukovečkom vlastelinstvu grofa Franje Draškovića bilo je 10 sela. Toliko podložničkih sela posjedovala je zajedno s grofovima Erdödyjima i rasijska grofica Kristina Geiszruk. Sela Đelekovec, Imbriovec, Veliki i Mali Otok, te Zablatje bijahu vlasništvo grofa Josipa Karla Geiszruka, te vlastelina Adamovića i Kelcza. U ivanečkoj župi pripadala su zagrebačkom biskupu sva sela – ukupno 6 sela. Grof Ivan Patačić i kapetan Antun Zebić bili su vlasnici Martijanca, Slanja, Hrastovljana, Madaraševca, Čičkovine, Sudovčine i Vrbanovca. Križovljan je bio samo Patačićev. Selo Kelemen u jalžabetskoj župi bio je posjed grofa Karla Batthyányá i Zagrebačkog kaptola. Ostalih pet sela te župe posjedovao je vlastelin Pavao Bakić. Takvo stanje društvenih odnosa odražavalo se i na fizionomiji agrarnog pejzaža prikazanog područja. Antaver je to stanje na svom manuskriptu samo fiksirao i sa svojim »agrima« topografski obilježio tadašnji feudalizam ludbreškog kraja.

Unatoč ukinuću kmetstva 1848. godine, tragove feudalnog stanja nalazimo označene na geodetskim mapama i sredinom 19. stoljeća. Grof Pavao Beroldingen iz Slanja posjedovao je godine 1859. na području kat. općine Slanje i Križovljan 2551 jutro zemlje. U isto vrijeme imao je barun Đuro Rauch u martijanskom kraju po-

sjed od 1579 jutara, a grof Filip Batthyány čak 6409 jutara. Vlastela su i nadalje zadržala u svojim rukama najbolju zemlju, raspoređenu u ogromne komplekse, kako je to bilo i sredinom 18. stoljeća, pa je i agrarni pejzaž 19 st. zadržao, uglavnom, staru fizionomiju, i to onakvu kakvu nam je Antaver dao svojim manuskriptom.

Predočenje nekih zemljoposjedničkih podataka iz godine 1859. u kat. općinama Križovljan, Hrastovljan, Ludbreg, Selnik i Sv. Petar uvjerit će nas da je Antaver i obradi agrarnog pejzaža prišao vrlo studiozno.

Zapadno od Ludbrega i južno od ceste Poljanec – Križovljan na manuskriptu je ucrtan oveći kompleks obradivoga tla. Na tom lokalitetu, u rudini Mrzlo polje, posjedovao je grof Beroldingen godine 1859. u jednom komadu 206 jutara oranice i 12 jutara pašnjaka Rudine Štuk i Budin južno od Poljanca označio je Antaver ovećim svojim »agrom«, jer su one u njegovo vrijeme u cijelosti pripadale grofu Ludoviku Patačiću, vlastelinu iz Slanja. S obzirom na to da su bile udaljene od Slanja, prešle su 1848. u posjed seljaka.

Sjeverno od sela Čičkovine na manuskriptu je označena velika površina obradivog zemljišta. Na tom terenu, u rudini Gornji lug, imao je 1859. godine barun Đuro Rauch na jednoj parceli 58 jutara oranice i 12 jutara livade. U rudini Velikoj sjenokoši, sjeveroistočno od Hrastovljana, posjedovao je Đ. Rauch u tadašnje vrijeme u jednom komadu 53 jutra oranice i 11 jutara livade. Taj se kompleks vidljivo ističe na manuskriptu, kao i onaj južno od Madaraševca, u rudini Poređe (Staro Selo), gdje je Rauch imao u jednoj parceli 75 jutara oranice.

Na manuskriptu se jasno vidi da je oppidum Ludbreg, kasnije trgovište ili trg Ludbreg, s tri strane okružen velikim kompleksima obradivih površina. Ukinuće kmetstva nije unijelo na tim lokacijama znatnije promjene. Sjeverozapadno do Ludbrega u rudini Rakitje 63 jutra oranice ostalo je Batthyányju; istočno od Selnika, u rudini Štuk, Batthyányeva su 303 jutra (105 jutara oranica i 198 jutara livada); zapadno od Selnika, u Repnicama, on ima 52 jutra oranice; sjeverno od Ludbrega, prema Selniku, u rudini Črnile, posjedovao je taj ludbreški

Summa proventus Cooperator

Signatum A Mariae Die 22° Mensis Julii Anno 1802

Ign. Schreiner bapji
 Vlastelinstvo grofa Batthyány
 Grof Ferdinandus Drašković
 Josephus Antaver
 Barochny Jentilianovij

Faksimil Antaverova rukopisa iz 1802. godine

vlastelin 121 jutro oranice i 7 jutara livada; prema Sigecu (sjeveroistočno od Ludbrega), s desne strane Bednje, imao je Batthyány u Lokama 58 jutara oranice i 23 jutra livada; nadalje, sjeveroistočno od Ludbrega, s desne strane puta Ludbreg – Legrad, u Kroglicama, uz 100 jutara šume, što sam već spomenuo, njegovih je i 86 jutara oranice, 12 jutara livada i 15 jutara pašnjaka. Ogroman Batthyányev posjed dijelio je Selnik i Sigetec od Ludbrega (Zbog toga su onodobno ta dva naselja i bila najsiromašnija sela u ludbreškom kraju. To isto vrijedi i za selo Globočec.) Godine 1859. trg Ludbreg bio je sa sjeverne, zapadne i istočne strane opkoljen s 847 jutara Battyányeva posjeda, a s južne opasan rječicom Bednjom. Antaverov manuskript to zorno predočuje i sve je upravo onako kako je bilo 1789. godine.

Južno od Sv. Petra, prema Torčecu i Bolfanu, u rudini Razleve, bilo je u vlasništvu bukovečke grofice Elizabete (Lize) Drašković 364 jutra zemlje. U središtu toga ogromnog i jedinstvenog kompleksa bio je majur Lizindvor, a oko njega 9 jutara gospodarskog dvorišta, povrtnjaka i voćnjaka, zatim 261 jutro oranice i 93 jutra livada. Takvo stanje bilo je u godini 1859. Sedamdeset godina prije toga označio je Antaver na manuskriptu Draškovićeve Razleve jednom ovećom pačetvori- nom južno od Sv. Petra.³

Nakon svih tih podataka postaje očito da je Antaverov manuskript, uz ostalo, vjeran odraz tadašnjega agrarnog pejzaža prikazanog područja, pa bi svako daljnje dokazivanje bilo izlišno.

c) Vinogorje. U onodobne dane vinovom lozom bili su zasađeni ponešto tek brežuljci u neposrednom okolišu Slanja, Ludbrega, Globočeca, Čukovca i Bolfana, a nešto više vinograda bilo je južno od Cvetkovca. Glavni vinogradarski rajon bio je godine 1790. zapadno od Koprivnice. Taj vinogradski pojas proteže se obroncima Lubel-brega i Kalnika do Kunovec-Brega nedaleko Koprivnice. Takav Antaverov prikaz vinogorja u ludbreškom kraju nedavno je i znanstveno potvrdio geograf Pavao Kurtek.

7. Etnička slika teritorija manuskripta

Etnička slika ludbreškog kraja u Antaverovo vrijeme nije više bila jedinstvena kao što je to bilo do godine 1555. Te godine, naime, spominju se u Ludbregu austrijski graničari srpske narodnosti. U selu Sv. Petru nalaze se Srbi kao žumberački uskoci 1588. godine, a kao doseljenici godine 1598.

Znatnije doseljavanje Srba u ludbreško-kalnički kraj uslijedilo je tek 1631. godine.⁴ Tada su Srbina naseljena hrvatska sela: Bolfan (Bolfang), Cvetkovec (Cvetkov dol), Duga Rijeka (Dugaréka), Črnoglavac (Črnoglavac), Čukovec, Globočec, Ivanec Ludbreški (Ivanec), Lukovec, Martinić i Sveti Petar. Tom prilikom su ili promijenjena imena ili su nestajala stara hrvatske sela: Črnovec, Mali Tijanovci, Tijanovci, Velika Réka i Veverinec, jer se pod tim nazivima kasnije nigdje ne spominju. U doba kad je Antaver radio svoju rukopisnu kartu Globočec, Cvetkovec, Sv. Petar i Martinić ponovno su naseljeni samo Hrvatima, dok u Bolfanu žive pomiješani sa Srbima. U Čukovcu uz 16 srpskih obitelji živi samo jedna hrvatska. Sela Ivanec, Dugaréka, Črnoglavac i Lukovec bila su godine 1750. čisto srpska naselja.

Među podložničkim selima vlastinstva Ludbreg godine 1750. posebno, i prvi put, spominju se u ludbreškom kraju sela naseljena Srbima (Pagi Valachici). To

su sela Bolfan, Črnoglavac, Čukovec, Dugaréka i Ivanec. Rasinjskom vlastelinstvu pripadalo je u isto vrijeme pet srpskih sela: Belanovo Selo, Ivančec, Prkos, Segovina, Vlaški Torčec (Torchez Valachicum). U koprivničkoj župi srpska su bila sela Vel. Jagnjedovec, Glogovec i Borovljani (srpsko selo Mučnu, tik sela Reka, Antaver nije označio na karti). Većinu tih naselja unio je Antaver na svoj manuskript i topografski ih označio kao »pagus schismaticorum«. Postojanje srpskih sela u ludbreškom kraju naznačio je 1671. godine – stodvadeset godina prije Antaverova manuskripta – na svojoj karti i Stjepan Glavač Varaždinac, isusovac i profesor, ali nije imenovao nijedno. Antaveru stoga pripada neosporno prvenstvo u etničkom prikazu ludbreške mikroregije iako je Ivanec kod Duge Rijeke pogrešno uvrstio među hrvatska sela.

8. Naselja

Pojedina naselja s područja Antaverove karte javljaju se vrlo rano u povijesnim izvorima. Rasinja se spominje negdje između 1170. i 1185, a Slanje godine 1253.

Već početkom 14. st. ludbreški kraj je gusto naseljen. Godine 1334. bilo je tamo 18 katoličkih župa. Te godine izričito se spominju kao župna središta neka nova naselja, i to: Zlaurina (Slanje), Ludbreg, Bedgna (Sv. Petar), Razina (Rasinja), Hergorchia (Ivanec Ludbreški), Kopyna (Vel. Poganeč), Gelekoec (Đelekovec), Ceruicha (Cenkovec – sadašnji Koprivnički Ivanec), Sabaria (Subotica) i Kapronca (Koprivnica).

Iz godine 1501. potječe drugi popis župa tog kraja u kome se, uz naprijed navedena, spominju kao sjedišta župa i ova mjesta: Marthynyancz (Martijanec), Crysowljan (Križovljan) i Emryhowcz (Imbriovec).⁵

Od godine 1574. do 1579. bio je ludbreški kraj zbog graničnog položaja izložen ratnim razaranja »per Turcas« ... »per Valachos«. Upravo ta tragična zbivanja i jesu razlog što su se u povijesnom izvoru pojavila i neka nova, do tada nespominjana imena naselja, kao što su Karlovec, Kapolna (Kapela), Dobovica (Dubovica), Bednja (godine 1587. prozvana Bukovec), Atak (Otok), Kutnjak, Kuzminec i Koledinec.⁶

Potpuniji popis naselja datira iz godine 1598. Na tom su popisu uglavnom sela u nizinskom dijelu ludbreškog područja, koja nisu bila izložena pustošenju, paljenju i razaranja između 1574. i 1579. godine. Popisivač, uz ostala sela navodi neka koja do tada nisu nigdje spomenuta, i to: Rosenyczu (Hrženicu), Nagh Karlowcz i Kys Karlowcz (Veliki i Mali Karlovec), Zelnik (Selnik), Obrankovcz (Obrankovec), Prelez (Priles), Janussewcz (Januševec – sada dio Ludbrega uz Bednju, odnosno uz Ulicu narodnih boraca), Zeszethe (Sesvete), Ztrwgu (Strugu), Polyancze (Poljanec), Nagy Bwkowcz (Vel. Bukovec), Also Bwkowcz (Donji Bukovec), Kys Bwkowcz (M. Bukovec), Zenth Pether (Sveti Petar, koji je tada imao 15 domaćinstava, a od toga šest hrvatskih i devet srpskih), Nagh Attak (Veliki Otok), Obresko (Obreško – sada M. Otok), Zelnyezu (Selnicu), Zablathe (Zablatje), Antholowcz (Antolovec), Woywodyncz (Vojvodinec) i Goryezu (Goricu). I prezimena stanovnika (kućedomaćina) tih sela navedena su u tom dokumentu. Isto tako spominju se i tadašnji feudalni gospodari, i to posebno za svako selo i seljačka domaćinstva u njemu. Neki feudalcu imali su svoje podložnike i u više sela, pa su, analogno tome, poneka sela imala i više gospodara.⁷

Upad austrijskih graničara u ludbreško-kalnički kraj godine 1631. doveo je u ludbreškom kraju na povijesnu pozornicu naselja Čukovec, Bolfang (Bolfan), Cvetkov Dol (Cvetkovec), Černoglavec (Črnoglavec), Dugurėku (Dugu Rijeku), Globočec, Ivanec (Ivanec Ludbreški), Lukovec i Martinić, o čemu već bijaše riječ.

Sve do druge polovice 17. st. susretali smo naselja ludbreškog kraja od zgrade do zgrade, s vremena na vrijeme, no nikad u potpunosti. Tek 1659. godine zagrebački kanonik Andrija Vinković, arhiđakon komarnički, sustavno je po župama popisao naselja i toga kraja, izuzevši ona u kojima su od 1631. godine živjeli srpski doseljači. Osim sela popisana su i prezimena kućegospodara.⁸ Bilježim ih po župama i Vinkovićevim redoslijedom i to ona sela koja nisam spomenuo.

a) U župi jalžabetskoj u tadašnje vrijeme bila su ova naselja: S. Elizabeta (Jalžabet od godine 1787.), Novakovci (Novakovec), Zamlaka, Jembrihovci ili Bedovo (Imbriovec Jalžabetski), Leštakovci (Leštakovec), Sveti Klemen (kelemen), Dolnja Poljana (Poljana Donja), Gornja Poljana (Poljana Gornja), Greškičevina (Greščičina), Pihovci (Pihovec). U godini 1787. spominje se i »possessio Rukel« – poslije Rukljevina.

(Zbog udomaćenog mišljenja da je Suhodol srednjovjekovni naziv današnjeg Jalžabeta valja ovom zgodom i u vezi s tim kazati još ponešto. Suhodol se pojavljuje u povijesnim izvorima u četiri različita značenja te riječi i to: kao antroponim, kao atribut crkve Sv. Elizabete, kao naziv dobra – imanja – i konačno kao ime sela u susjednoj martijanskoj župi.

U »Diplomatičkom zborniku« iz 1374. godine spomenut je u tom kraju plemić Laurencii de Zuhodol (de Suhodol). Taj antroponim služio je poslije kao atribut župne crkve u suhodolskom kraju, koja je 1501. navedena kao »Ecclesia sanctae Elizabeth in Zwhodol«. U dokumentu »Conscriptiones dicarum (...)« godine 1507. među suhodolskim imanjima upisano je i »possessione Zwhodol«, a u Kanonskim vizitacijama Komarnice 1659. godine, u martijanskoj župi zabilježeno je selo Suhodol kao »Villa Szuhodol«. U isto vrijeme upisao je vizitator Vinković selo S. Elizabethu kao sjedište jalžabetske župe.)

b) Martijanska župa imala je u svom sastavu Martijance (Donji Martijanec), Čičkovinu, Hrastovljane (Hrastovljan), Kaštelišće (Madaraševac), Vrbanovec i Suhodol (Sudovčina) iz čega se bjelodano vidi da je Suhodol srednjovjekovni naziv sela Sudovčine.

c) Župa đurđanska imala je tada deset sela, od kojih navodim dosad nespomenute Hemuševce (Hrženicu), Hemuševac drugi – Hemuševac alter – (kod Antavera Sz. György), Komarnicu, koja nije ni u kakvoj svezi sa srednjovjekovnom Komarnicom, Camarchom, sadašnjim Novigradom Podravskim, i selo Luku.

d) Na popisu sela u župi Ludbreškoj osim oppiduma Ludbreg bila su (dosad nespomenuta) sela Sigetec, Slokovci (Slokovec), Hrastovsko, Kočani (Kućan Ludbreški) i Zeretinovci (Seretinovezy), sada Apatija. Sela Čukovec, Globočec, Torčec i Bolfan ne spominje arhiđakon Vinković, što očito znači da u tom trenutku (1659) tamo nije bilo Hrvata. Činjenica da među filijalnim crkvama ludbreške župe navodi i bolfansku crkvicu »S. Mariae Virginis in Wolfgang, in pago Valachorum« rječit je dokaz da su u tom selu prije dolaska Srba (1631) živjeli Hrvati. U tom istom dokumentu, u Kanonskim vizitacijama Komarnice, prot. 89/1 od godine 1680., na popisu mještana Globočec ponovno se spomi-

nje, poslije pedeset godina, 11 hrvatskih obitelji. Godine 1787. u Čukovcu i Torčecu živi po jedna hrvatska obitelj a u Bolfanu 13. Restitucija je bila veoma spora, a u neka bivša hrvatska kalnička sela nije nikada ni stigla.

e) Velikaška obitelj Draškovića došla je u Vel. Bukovec – u bivšu Bednju – između 1564. i 1576. godine i oko 1606. prenijela tamo sjedište srednjovjekovne župe iz Sv. Petra. U toj župi iz godine 1659. valja, uz ostala, spomenuti sela Zupance (Zupanec), Novo Selo i Petrovo selo (bivši Sv. Petar). To selo zvalo se 1663. godine Petrovec, u godini 1680. nazivano je Petrovčina i Szent Peter, a 1787. Sveti Peter. Selnica se nalazi prvi put na tom Vinkovićevom popisu, a Lunkovec (Lunjkovec) je na popisu tek 1787. godine.

f) U župi kuzminkoj ostala su do godine 1659. neupisana sela Grbaševci (Grbaševac) i Gorica. U selo Goricu pogrešno su ubicirali srednjovjekovnu župu »Sancti Johannis de Hergorchia« i Franjo Brdarić i dr Josip Buturac. Spomenuto sam već, da je sjedište te župe bilo u Ivancu Ludbreškom.

g) Sva sela imbrovečke župe spomenuta su prethodno.

h) S nekim selima ivanečke ili ivanjske župe još se nismo susreli, a to su sela: Gorica Mikulić (godine 1680. nazvana Gerecijevo Goričko, a 1787. godine samo Goričko, kakav naziv ima i danas), Kunovci (Kunovec), Novoselo (to se naselje od 1680. više nigdje ne spominje), Pustakoe (Pustakovec) i Botinoc (Botinovec).

Antaver je od 83 današnja naselja ludbreškog kraja označio na svom manuskriptu godine 1790. ukupno 81 naselje. Sasvim je očito da Antaveru po bogatstvu unesenih toponima pripada neosporno prvenstvo, što se bjelodano vidi iz priloženog tabelarnog pregleda naselja ludbreškog kraja od 1659. godine do godine 1966.

Na svome manuskriptu Antaver je izostavio samo Cenkovec kod Koprivničkog Ivanca. Uzmeno li u obzir da u vrijeme kad je Antaver radio svoju kartu nisu postojala kao zasebna sela današnja sela Gornji Martijanec, Rivalno kod Slanja, Vinogradi Ludbreški i Kunovec-Breg i da po Antaveru neprikazani Cenkovec ne postoji danas kao posebno selo, jer je spojen s Koprivničkim Ivancem, tek onda iskrsava njegov manuskript u punoj svojoj vrijednosti. Njegova karta iz 1790. godine zapravo je suvremena karta ludbreške Podravine.

9. Prometni pravci na Antaverovu manuskriptu

Već u rimsko doba u Ludbregu su se križali prometni pravci prema Varaždinu, Koprivnici, Varaždinskim Toplicama i Legradu. Tako je i danas, a isto tako bilo je i u Antaverovo vrijeme. On je to označio i na svojoj karti.

Precizno zabilježeni prometni pravci na manuskriptu J. Antavera i točna ubikacija naselja pomažu nam da lakše odredimo gdje su onodobno bila locirana pojedina sela ludbreškog kraja. Na primjeru Globočeca to se vidi bjelodano.

Od izradbe manuskripta dijeli nas gotovo dvjesto godina, pa ipak, kao što smo vidjeli, dugo proteklo vrijeme nije umanjilo vrijednost karte J. Antavera, jer se zna da su kartografski podaci u razdoblju od 16. do 19. stoljeća ili vrlo oskudni, ili ih uopće nema. Antaverova karta za ludbreški kraj u 18. stoljeću, za njegov pejzaž posebno, predstavlja dragocjen izvor onima koji će proučavati njegovu prošlost i pisati gospodarsku povijest toga kraja. I upravo stoga zaslužuju i Josip Antaver i njegova rukopisna karta da budu uvršteni u povijest hrvatske kartografije.⁹

Naselja na području Antaverova manuskripta (1659–1966. god.)

Sadašnji naziv naselja sastavljen po podacima dra Pavla Kurteka (1966. god.)	Nazivi na zemljopisnim kartama (1673–1938. godine)					
	Najstariji i prvi temeljiti popis iz kanonskih vizitacija (1659. god.)	Na karti S. Glavača 1673. god.	Na karti Josipa Antavera 1790. godine	Na karti J. Szemána 1825. godine	Na karti J. Buturca 1938. god.	
1	2	3	4	5	6	
1. Antolovec	1. Antolovczy (10 dom.)	–	1. Antolovecz (15 dom.)	1. Antolovecz	–	
2. Apatija	2. Seretinovczy (18 dom.)	–	2. Appatia (13 dom.)	2. Apathia	–	
3. Bakovčica	–	–	3. Bakovchicza	3. Bakovchicza	–	
4. Bolfan	–	–	4. K(iss) Bolfan	4. Bolfan min(or)	1. Bolfan	
5. Borovljani	–	–	5. N(agy) Bolfan (28 dom.)	5. Bolfan mai(or)	–	
6. Botinovec Ivanečki	3. Botinocz (24 dom.)	–	6. Borovljani	6. Borovljani	–	
7. Bregi Koprivnički	4. Bregovi (40 dom.)	–	7. Botinovecz (21 dom.)	–	–	
8. Cvetkovec	5. Chenkovecz (15 dom.)	–	8. Bregi	8. Breghi	2. Bregi	
9. Čičkovina	6. Chichkovina (12 dom.)	–	9. Czvetkovecz (19 dom.)	9. Czenkovecz	–	
10. Čukovec	7. Martianczy (28 dom.)	–	10. Chichkovina (14 dom.)	10. Czvetkovecz	–	
11. Donji Martijanec	–	1. Marti- niantzi	11. Chukovecz (14 dom.)	11. Chichkovina	–	
12. Dubovica	8. Dobovica	–	12. Martianecz (29 dom.)	12. Chukovecz	3. Čuko- vec	
13. Đelekovec	9. Jellekovczy (105 dom.)	2. Jelekoutz	13. Dubovicza (30 dom.)	13. Martianecz	4. Marti- janec	
14. Đurđ	10. Hemsussevez alter (13 dom.)	–	14. Gyelekovecz (160 dom.)	14. Dubovicza	–	
15. Globočec Ludbreški	–	–	15. Sz. György	15. Gyelekovecz	5. Đeleko- vec	
16. Glogovac	11. Goricza (23 dom.)	–	16. Globohecz (12 dom.)	16. S. Georgius	6. Lud. Sv. Đurđ	
17. Gorica	12. Goricza Mikulich (15 dom.)	–	17. Glogovecz	17. Globohecz	–	
18. Goričko	–	–	18. Goricza (30 dom.)	18. Glogovecz	–	
19. Gornji Martijanec	–	–	19. Gorichko (18 dom.)	19. Goricza	7. Gorica	
20. Grbaševac	13. Gerbassevczy (10 dom.)	3. Gerbas- seutzi	20. Gerbassevez (9 dom.)	20. Gorichko	–	
21. Greščevina	14. Greksichevina (8 dom.)	–	21. Greschevina (9 dom.)	21. Gerbassevez	–	
22. Herešin	15. Jeresin (7 dom.)	–	22. Jeresin	22. Greschevina	–	
23. Hrastovljan	16. Hraztovljani (23 dom.)	–	23. Hraztovljani (18 dom.)	23. Jeresin	–	
24. Hrastovsko	17. Hraztovszko (36 dom.)	–	24. Hraztovzko (42 dom.)	24. Hraztovljan	8. Hrasto- vljan	

1	2	3	4	5	6
25. Hrzénica	18. Hemsusevczy (40 dom.)	–	25. Hrsenicza (69 dom.)	26. Hrsenicza	9. Hrzénica
26. Imbriovec	19. Jembrihovcz (39 dom.)	4. S. Emerycy	26. Imbriovecz (45 dom.)	27. Imbrihovcz	10. Imbriovec
27. Imbriovec Jalžabetski	20. Jembrihovczy alter Bedovo (15 dom.)	–	27. Imbriovecz (19 dom.)	28. Imbrihovcz	–
28. Jagnjedovac	21. Jagnyedovecz (15 dom.)	–	28. K(iss) Jagnyedovecz	29. Jagnyedovecz mali	11. Jagnjedovac
29. Jalžabet	22. S. Elizabetha (60 dom.)	5. Elizabethbeth	29. N(agy) Jagnyedovecz (38 dom.)	30. Jagnyedovecz veliki	–
30. Kapela Podravska	23. Capela (31 dom.)	–	30. Sz. Iaisabeth in Szuhodol	31. Elisabetha	12. Jalžabet
31. Karlovec Ludbreški	24. Karlovecz (29 dom.)	–	31. Kapela (39 dom.)	32. Kapella	–
32. Kelemen	25. Sancti Clementis (63 dom.)	6. S. Cleme-menc	32. Karlovecz (43 dom.)	33. Karlovecz	–
33. Koledinec	26. Kolledinczy (28 dom.)	–	33. Kelemen (59 dom.)	34. Kelemen	13. Kelemen
34. Komarnica Ludbreška	27. Komarnicza (14 dom.)	–	34. Koledinecz (27 dom.)	35. Kolledinecz	14. Lud Komarnica
35. Koprivnica	28. Capronca (459 dom.)	7. Capronza	35. Komarnicza (13 dom.)	36. Komarnicza	15. Koprivnica
36. Koprivnički Ivanec	29. Ivanczy (96 dom.)	8. Ivantzi	36. Kaproncza	37. Kaproncza	–
37. Križovljan	30. Krisovliani (40 dom.)	–	37. Ivanez (98 dom.)	38. Ivanez	16. Kopr. Ivanec
38. Kućan Ludbreški	31. Kochany (10 dom.)	–	38. Krisovlian (21 dom.)	39. Krisovljan	17. Križovljan
39. Kunovec	32. Kunovecy (48 dom.)	–	39. Kuchani (6 dom.)	40. Kuchan	–
40. Kunovec Breg	33. Kutnyak (41 dom.)	–	40. Kukavicza	41. Kukavicza	–
41. Kutnjak	34. Kuzminczy (69 dom.)	–	41. Kunovecz (80 dom.)	42. Kunovecz	–
42. Kuzminec	35. Lestakovczy (22 dom.)	9. Kuzmin-tizi	42. Kutnyak (50 dom.)	43. Kuttnyak	–
43. Leštakovc	36. Lyudbreg (93 dom.)	–	43. Kuzminecz (61 dom.)	44. Kuzminecz	18. Kuzminec
44. Ludbreg	37. Luka (12 dom.)	10. Liudbreg	44. Leztakovcz (13 dom.)	45. Lestakovcz	–
45. Luka Ludbreška	–	–	45. Ludbreg (120 dom.)	46. Ludbreg	19. Ludbreg
46. Lukovec	–	–	46. Luka (16 dom.)	47. Luka	–
47. Lunjkovec	–	–	47. Lunkovecz (20 dom.)	48. Lunkovecz	–
48. Madaraševc	38. Kastelische (11 dom.)	–	48. Madrassovecz (9 dom.)	49. Madarasovecz	–
49. Mali Bukovec	39. Mali Bukovecz (29 dom.)	–	49. K(iss) Bukovecz (87 dom.)	50. K(iss) Bukovecz	20. Mali Bukovec
50. Mali Otok	40. Mali Ottok (15 dom.)	–	50. K(iss) Attrak (18 dom.)	51. Ottok par(vus)	–
51. Martinić	–	–	51. Martinich (13 dom.)	52. Martinich	–

1	2	3	4	5	6
52. Novakovec	41. Novakovczy (35 dom.)	11. Nova-kovtzi	52. Novakovecz (31 dom.)	53. Novakovecz	-
53. Novo Selo	42. Novo szello (15 dom.)	-	53. Novoszelo (28 dom.)	54. Novoszelo	-
54. Obrankovec	43. Novoszelo (25 dom.)	-	-	55. Obrankovecz	-
55. Petar Ludbreški	44. Obrankovcz (11 dom.)	-	54. Obrankovecz (13 dom.)	56. S. Peter	21. Sv. Peter
56. Pihovec	45. Petrovo szelo (41 dom.)	-	55. Sz. Peter (59 dom.)	57. Pihovecz	-
57. Poljana Donja	46. Pihovczy (5 dom.)	-	56. Piovcze (2 dom.)	58. Polyana inf(erus)	22. D. Poljana
58. Poljana Gornja	47. Dolnya Polyana (20 dom.)	12. S. Maria	57. Polana inf(erus) (18 dom.)	59. Polyana sup(erus)	-
59. Poljanec	48. Gornya Polyana (13 dom.)	-	58. Polana sup(erus) (17 dom.)	60. Polyanez	-
60. Priles	49. Polyanczy (53 dom.)	-	59. Polanez (42 dom.)	61. Prilesz	-
61. Pustakovec	50. Prilesz (10 dom.)	-	60. Prilesz (19 dom.)	62. Pustakovecz	-
62. Rasinja	51. Pustakocz (14 dom.)	-	61. Puztakovecz (22 dom.)	63. Raszina	23. Rasinja
63. Rijeka Koprivnička	52. Raszinya (77 dom.)	13. Rassinia	62. Raszina (70 dom.)	64. Reka	24. Reka
64. Rivalno	-	-	63. Réka	65. Ruklyevina	-
65. Rukljevina	-	-	64. Ruklevina (3 dom.)	66. Szelnicza	25. Selnica
66. Selnica Podravska	53. Szelnicza (18 dom.)	-	65. Szelnicza (47 dom.)	67. Szelnik	-
67. Selnik	54. Szelnik (32 dom.)	-	66. Szelnik (32 dom.)	68. Szesvete	26. Sesztete
68. Sesztete Ludbreške	55. Szesvete (21 dom.)	-	67. Szesvete (41 dom.)	69. Szigetecz	-
69. Sigetec Ludbreški	56. Szigetecz (35 dom.)	-	68. Szigetecz (21 dom.)	70. Szlanye	27. Slanje
70. Slanje	57. Zlajno (40 dom.)	-	69. Szlanya (30 dom.)	28. Slokovec	-
71. Slokovec	58. Szlokoveczy (31 dom.)	-	70. Szlokovecz (21 dom.)	29. Struga	-
72. Struga	59. Ztruga (19 dom.)	-	71. Ztruga (44 dom.)	30. Subotica	-
73. Subotica Podravska	60. Szoboticza (59 dom.)	14. Szoboticza	72. Szoboticza (45 dom.)	31. Vel. Bukovec	-
74. Sudovčina	61. Szuhodol (17 dom.)	-	73. Szudovchina (13 dom.)	-	-
75. Torčec	62. Veliki Bukovecz (40 dom.)	15. Bukovetz	74. Torchez (6 dom.)	-	-
76. Veliki Bukovec	63. Veliki Ottok (28 dom.)	16. Ottok	75. N(agy) Bukovecz (57 dom.)	-	-
77. Veliki Otok	64. Vaivodinczy (9 dom.)	-	76. N(agy) Attak (50 dom.)	-	-
78. Vinogradi Ludbreški	65. Verbanovcz (60 dom.)	-	77. Voivodinecz (6 dom.)	-	-
79. Vojvodinec	66. Zablattie (26 dom.)	-	78. Verbanovcz (30 dom.)	-	-
80. Vrbanovec	67. Zamlaka (25 dom.)	-	79. Zablattie (30 dom.)	-	-
81. Zablattie	68. Supanczy (18 dom.)	-	80. Zamlaka (15 dom.)	-	33. Zablácie
82. Zamlaka	-	-	81. Zamlaka	-	-
83. Zupanec	-	-	82. Supanez (22 dom.)	-	-

BILJEŠKE

1. Arhiv Zagrebačkog kaptola (u daljnjem AZK) – Kanonske vizitacije Komarnice, prot. br. 99/XI, A. 1787–1806.
2. Veličine šumskog pokrova izračunao sam na temelju podataka iz građe pri Arhivu mapa u Zagrebu.
3. Isto.
4. Arhiv Hrvatske (u daljnjem AH) – Zaključci Hrvatskog Sabora, sv. I (1631–1639), str. 6.

5. Franjo Rački, Popis župa zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine, »Starine«, knj. 4, str. 213. i 214, 227–228.
6. AH – Conscriptioes dicarum (...) annorum 1574–1578, p. 184, 210, 225, 240 et 251.
7. Cit. dokument A. 1598.
8. AZK – Kanonske vizitacije Komarnice, prot. br. 89/I A. 1659–1666.
9. Ovaj je napis skraćena autorova geografska fasprava: Ludbreška Podravina na rukopisnoj karti Josipa Antavera Štrigovljana iz 1790. godine, Geografski glasnik, Zagreb, 1973, br. 35, str. 162. do 182.

IZVORI I LITERATURA

1. Josip Antaver, *Archi-diaconatus Camarcensis Status Provincialis in Diocesi Zagreb, Majori Bukovetz, 1790.*
2. Stjepan Belošević, *Zupanija Varaždinska i slob. kralj. grad Varaždin, Zagreb 1926.*
3. Franjo Brdarić, *Archidakonati komarnički (1334–1934), Zagreb 1934.*
4. Josip Buturac, *Karta Zagrebačke biskupije, Zagreb 1938.*
5. Josip Buturac, *Popis župa zagrebačke biskupije, 1094–1944, Zagreb 1944.*
6. *Calendarium Zagrabiense diocesanum, Zagrabie, 1787–1827.*
7. *Conscriptio universalis in cliviti Dominy Ludbreg anno 1750. in Comitatu Crisiensis.*
8. *Conscriptioes Bonorum ante regulationem comitatu Crisiensis.*
9. *Conscriptioes dicarum Comitatu Crisiensis (...) annorum 1574–1587. et 1598.*
10. Juraj Čuk, *Podravina do Bednje i Voćinke i susjedna područja do polovice četrnaestoga vijeka, Zagreb 1916.*
11. *Dopis Mjesnog ureda Štrigova, 1970.*
12. Stjepan Glavač, *Nova partium Regni Sclav. et Croat. (...) descriptio, (s. l.), 1673.*

13. Rad. M. Grujić, *Srpsko-hrvatsko naseljavanje po Štajerskoj, Beograd 1922.*
14. Antun Kancijan, *Ludbreška Podravina na rukopisnoj karti Josipa Antavera Štrigovljana iz 1790. godine, Geografski glasnik, Zagreb, 1973, br. 35, str. 162. do 182.*
15. *Kanonske vizitacije arhidakonata Bekšin, a. 1800–1802.*
16. *Kanonske vizitacije arhidakonata Komarnica, a. 1659–1666, 1680, 1762–1783, 1787–1806.*
17. *Gerhard Kremer (Gerhardus Mercatore), Sclavonia, Croatia, Bosnia cum Dalmatiae parte, Amsterdam 1630.*
18. Pavao Kurtek, *Gornja hrvatska Podravina, Zagreb 1966.*
19. *Matthäus Merian, Topographia provinciarum Austriacarum Austriae (...), Frankfurt a/M 1677.*
20. do 27. *Original Parzellen Protocoll der Gemeinde Duga Réka, Hrastovljan, Križovljan, Kutnjak, Ludbreg, Sesvete, Sigetec und Sveti Peter 1859.*
28. P. Padejevski, *Srpske naseobine u Štajerskoj i Varaždinskom pograničnom generalatu, Novi Sad 1888.*
29. *Josephus Szemán, Mappa diocesis Zagrabiensis, (s. l.) 1825.*
30. *Tabella parochiarum diocesis Zagrabiensis, a. 1771.*
31. *Zaključci Hrvatskog Sabora, godine 1631–1639., str. 6*